

szóhoz szívünkéből vagy értelmünkéből hozzá tudunk fűzni valamiféle történelmi, művelődéstörténeti érdekességet. Így egy vendégfogadó ország egyetemi fiataljai és dolgozó emberei előtt lépésről-lépésre ki fog bontakozni a nehéznek gondolt, de annyi örömet és szépséget rejtő magyar nyelv, amit mi anyanyelvünknek nevezhetünk.

(1981.)

Kontra Miklós

Kerestetnek: magyarkönyvek amerikaiaknak

"... a feladatok egyre nehezebbek, mert sokkal könnyebb volt 10-20 évvel ezelőtt tanítani szegényebb eszközökkel is, mivel megvolt az erős családi háttér a nagyszülőkkel."
(Papp Gábor előadása "A XIX. magyar találkozó krónikája" c. kötetben. Árpád Könyvkiadó, Cleveland, 1980. 21. lap.)

Az itt egybegyűltek közül valószínűleg kevesen állíthatjuk, hogy rendelkezésünkre áll minden olyan

¹ Ez az írás az American Hungarian Educators' Association VI. konferenciáján, a Kent State University-n (Kent, Ohio) 1981. május 1-jén elmondott angol nyelvű előadásom magyarra fordított változata.

tankönyv, amelyre a magyartanításhoz szükségünk van. Nem szándékom most áttekinteni az összes forgalomban levő magyarkönyvet; ehelyett inkább idézek két recenzióból, azt illusztrálendő, hogy miféle helyzetben vannak közöttünk azok, akik amerikaiakat tanítanak magyarul.

A *Slavic and East European Journal* (24. évf. 4. sz., 1980) ismerteti a *Spoken Hungarian* című tankönyvnek, mely a II. világháború alatti Intensive Language Program egyik terméke volt, 1977-ben újranyomott változatát. Juliette V. Roodnak, a recenzensnek kétségtelenül igaza van abban, hogy a könyvben számos anakronisztikus vonás található, például a mai Magyarországon forintot használnak, nem pengőt, a nagyságos megszólítás mára szinte teljesen kihalt, és a könyvben említett árak valószínűleg nagy derűtséget keltenének ma Magyarországon. Nehéz helyzetünket már az is érzékelteti, hogy több mint harminc évvel első megjelenése után újranyomták (újra kellett nyomni?) egy tankönyvet.

Még 1968-ban a *Modern Language Journal*-ben (LII. évf. 3. sz.) Andrew Kerek írt ismertetést a *Learn Hungarian* című könyvről. Lényegesen tompítottabban annál, ahogy magam fogalmaznék, azt írja, hogy "a szó szerinti fordítás és az idiomatikus fordítás közötti különbségtevésnek az egész könyvön végighúzódo hiánya annyira bosszantóvá válhat, hogy veszélyeztetheti e dicséretes próbálkozás hatékonyságát."

Azokkal az elavult tankönyvekkel, mint amilyen a *Spoken Hungarian* vagy a *Learn Hungarian*, az az egyik baj, hogy nincsenek hozzájuk olyan magnetofonszalagok, amelyeket 1981-ben akár egy kevés lelkiismeretes tanár is hajlandó lenne használni.

Rohamosan csökken azoknak az amerikai magyar gye-

rekeknek a száma, akiket magyar nyelven írt tankönyvből lehet magyarul tanítani, ugyanakkor nő azoké, akiket abszolút kezdőknek nevezhetünk. Gondoljanak arra az elég tipikus helyzetre, amikor egy "1956-os" szülő magyarul szól gyermekéhez és a gyermek angolul válaszol, ha válaszol egyáltalán. Sajnos ez megfordíthatatlan tendenciának látszik. Úgy vélem, olyan tananyagokra van szükségünk, amelyek segítségével mindenki, amerikai magyar éppúgy, mint bármely más angolul beszélő nyelvtanuló, használható magyar nyelvtudást szerezhethet. A magyar nyelv észak-amerikai fennmaradása szempontjából az ilyen tananyagok elkészítése felbecsülhetetlen fontosságú.

Bármily dicséretes az, hogy az Anyanyelvi Konferencia magyarkönyvek sorát adta ki, nincs tudomásom senkiről, aki ebben a mozgalomban olyan könyvek szükségességét hangoztatta volna, amilyeneket itt javasolok. (...)

Milyen legyen ez a tananyag? Ha nem kívánunk elavultat alkotni, akkor a tananyagokat úgy kell elkészíteni, hogy a négy alapvető nyelvi készség (beszédértés, beszéd, olvasás, írás) mindegyikének azonos mértékben történő fejlesztésére alkalmasak legyenek. Ennek értelmében a módszertani eklekticizmust is vállalhatónak, sőt elengedhetetlennek látom.

Kevés magyar nyelvkönyv létezik ugyanis, s a magyar mint "második idegen nyelv" tanításának módszertana is fejletlen, ezért nem lenne bölcs, ha a javasolt tananyagok egyetlen módszer szerint készülnének, legyen az akár "funkcional-notionalism" vagy bármely más, éppen konjunktúrát élvező módszer.

Az elkészítendő taneszköz-csomag felépítését tekintve tankönyvekből, munkafüzetekből, magnókazettákból, egy tanári módszertani segédkönyvből, s esetleg objektív tesztekkel állhatna. A tankönyvekben szövegeknek, szöszedeteknek, kiejtést tárgyaló részeknek, nyelv-

tani magyarázatoknak - melyeknek hasznosítaniuk kell minden hasznosíthatót a Hungarian-English Contrastive Linguistics Project kiadványaiból -, s bőségesen kulturális jegyzeteknek kellene lenniük. Szükséges az is, hogy ezekben a könyvekben Magyarországon készített fényképek, s olyan, a mindennapokhoz tartozó tárgyak másolatai is szerepeljenek, mint például egy buszjegy, egy OTP betétkönyv, vagy egy szövetkezeti lakóház lakóihoz intézett körlevél, hogy csak három, találmásra választott példát említsek.

A munkafüzetek kiejtési gyakorlatokat, mind produktív, mind receptív írásbeli gyakorlatokat (vagyis egyfelől lexikai es nyelvtani gyakorlatokat, valamint kiegészítendő párbeszédet, másfelől olvasásértési gyakorlatokat; nyelvtani drilleket és a beszédértési gyakorlatokhoz szükséges válaszlapokat tartalmazhatnának.

A kazetták az összes tankönyvbeli szöveget és párbeszédet, bőséges kiejtési gyakorlatokat, sok nyelvtani drillt, és gondosan felépített beszédértési gyakorlatokat tartalmaznának.

Végül, kik legyenek a tananyagírók? Ha reálisan ítéljük meg a kérdést, akkor azt kell mondanunk, hogy valószínűtlen, hogy akár magyar állampolgárok, akár az Egyesült Államok állampolgárai külön-külön olyan jó tananyagokat készítsenek, mint amilyet együttműködve készíthetnének. Ideális esetben a tananyagíró "team-ben" egy olyan amerikainak kellene részt vennie, aki magyar nyelv es irodalom szakon szerzett egyetemi diplomát Magyarországon, s egy olyan magyarnak, aki alkalmazott nyelvészetből szerzett magiszter diplomát az USA-ban. Ilyen szakembereket nem könnyű találni, de nem is lehetetlen. Ma már van három olyan magyar állampolgár, aki Minneapolisban szerzett M. A. in Applied Linguistics diplomát. Hála az amerikai nyelvészet

egyik "Nagy Öregének", Harold B. Alennek, az University of Minnesota nyugalmazott professzorának.

Ha a University of Minnesota és Magyarország közötti csereprogramot kizárólag arra a célra használnák, amelyre létesült, nevezetesen magyarországi diákok TESOL/Applied Linguistics-szakemberré képzésére, akkor majdnem évente lenne egy-egy újabb olyan szakember, aki a vázolt tananyagok elkészítésében részt vállalhatna.

Feltételezem, hogy az is megoldható lenne, hogy amerikai diákok Magyarországon magyar nyelv és irodalom szakos egyetemi képzésben részesüljenek, de nem valószínű, hogy ez csak úgy magától megtörténne. Azt javaslom, hogy Önök közül azok, akiknek módjában áll, kezdjenek hozzá egy ilyen csereprogram létrehozásához.

(1981.)

P r i l e s z k y C s i l l a

A Színes Magyar Nyelvkönyvről

Röviden szeretném bemutatni a NEI új nyelvkönyvét a Színes Magyar Nyelvkönyvet, melynek egyik társszerzője voltam. Az új tankönyv az 1980/81-es tanévben került először tanításra a NEI-ben és néhány külső nyelvtanfolyamon.

Főlegesen hangsúlyozni, hogy a nyelvtanítás célja és körülményei meghatározóak a tananyagok tartalmára, felépítésére, az alkalmazott módszerekre nézve. (...) Speciális céljaink és adottságaink gondos mérlegelése alapján készült első rendszeres nyelvkönyv